

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1974-1975**

8 OKTOBER 1974.

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 1384 tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.**TOELICHTING**

De wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming had onder meer ten doel de teksten betreffende het familierecht en meer bepaald Titel IX van het Burgerlijk Wetboek : « Ouderlijke macht » te wijzigen. Deze hervorming ligt in de lijn van de ontwikkeling om de vrouw in het gezin een rechtspositie te geven die beter overeenstemt met de veranderde opvattingen ter zake. Zo voorziet de wet van 8 april 1965 in de gezamenlijke uitoefening, door beide ouders, van het ouderlijk gezag — artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek — dat thans allereerst gericht is op de bescherming van het kind.

Deze gewijzigde rechtsverhouding tussen de ouders, enerzijds, en de ouders en de kinderen, anderzijds, moet logischerwijze leiden tot een aanpassing van de traditionele regels van de burgerlijke aansprakelijkheid voor de schade berokkend door minderjarige kinderen.

De Franse wet van 4 juni 1970 betreffende het ouderlijk gezag en tot wijziging van verschillende bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende het familierecht, heeft de wijzigingen die deze nieuwe opvatting van het ouderlijk gezag meebracht, doorgetrokken op het vlak van de burgerlijke aansprakelijkheid (1).

(1) Stuk nr. 1302, « Assemblée nationale » — Tweede gewone zitting 1969-1970 : Artikel 1384, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek luidt thans als volgt :

De vader en de moeder zijn, voor zover zij het recht van bewaring uitoefenen, hoofdelijk aansprakelijk voor de schade berokkend door hun minderjarige kinderen die bij hen inwonen.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1974-1975**

8 OCTOBRE 1974.

Proposition de loi modifiant l'article 1384, alinéa 2, du Code civil.**DEVELOPPEMENTS**

La loi du 8 avril 1965 sur la protection de la jeunesse a eu notamment pour objet de réformer les textes relatifs au droit de la famille, et plus spécialement le titre neuvième du Code civil : « De la puissance paternelle ». Cette réforme se situe dans la ligne d'une évolution qui tend à donner à la femme, au sein de la famille, un statut juridique plus conforme à l'évolution des idées dans ce domaine. C'est ainsi que la loi du 8 avril 1965 prévoit l'exercice conjoint, par les deux parents, de l'autorité parentale — article 373 du Code civil — qui désormais a pour objet premier d'assurer la protection de l'enfant.

Cette modification des relations juridiques entre parents, d'une part, et entre parents et enfants, d'autre part, doit logiquement se traduire par une adaptation des règles traditionnelles de la responsabilité civile en ce qui concerne les dommages causés par les enfants mineurs.

La loi française du 4 juin 1970 relative à l'autorité parentale et portant réforme de différentes dispositions du Code civil concernant le droit de la famille a tiré, sur le plan de la responsabilité civile, les conséquences des modifications que comportait cette notion nouvelle d'autorité parentale (1).

(1) Document n° 1032, Assemblée nationale — seconde session ordinaire de 1969-1970. L'article 1384, alinéa 2, du Code civil est désormais rédigé comme suit :

Le père et la mère, en tant qu'ils exercent le droit de garde, sont solidairement responsables du dommage causé par leurs enfants mineurs habitant avec eux.

Artikel 1384, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek aanpassen aan de recente ontwikkeling van het familierecht is het doel van dit voorstel van wet.

**Huidige regeling van artikel 1384,
tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.**

Artikel 1384 regelt de aansprakelijkheid voor de schade veroorzaakt door personen voor wie men moet instaan en door zaken die men in bewaring heeft. De leden 2 en 5 handelen over de vermoede aansprakelijkheid van de vader of de moeder voor de schade die hun kinderen aan derden berokkenen.

Zij gronden die aansprakelijkheid op een schuldvermoeden wanneer de schade wordt berokkend door een minderjarig kind dat onder hetzelfde dak woont : dit vermoeden rust op de vader of op « de moeder na het overlijden van de man ». Rechtsleer en rechtspraak hebben deze bepaling uitgelegd in die zin dat de vader aansprakelijk geacht wordt zolang hij het ouderlijk gezag uitoefent. Aan de virtuele bevoegdheid van de moeder om de ouderlijke macht uit te oefenen, beantwoordt een overeenkomstige aansprakelijkheid.

Deze bijzondere aansprakelijkheid werd logischerwijze verbonden aan het begrip ouderlijke macht en meer bepaald aan het recht van bewaring (1).

De regeling, neergelegd in artikel 1384, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, houdt bijgevolg een alternatieve aansprakelijkheid in : de moeder is slechts aansprakelijk bij ontstentenis van de vader en met uitsluiting van alle andere personen.

Voorgestelde regeling.

Artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek houdende gezamenlijke uitoefening van de ouderlijke macht door de twee ouders en meer bepaald de uitoefening van het recht van bewaring, onderstelt de aansprakelijkheid van de vader zowel als van de moeder. Daarom moet, krachtens dit nieuwe beginsel, de alternatieve aansprakelijkheid van de ouders worden vervangen door de hoofdelijke aansprakelijkheid, uitdrukkelijk verbonden aan de uitoefening van het recht van bewaring.

De hoofdelijkheid van de schuldenaars bestaat hierin dat ieder van hen kan worden verplicht de gehele schuld te betalen en dat de betaling door een van hen, de anderen tegenover de schuldeiser bevrijdt.

Wordt in dezen het begrip hoofdelijke aansprakelijkheid niet gehanteerd, dan bestaat het gevaar dat sommige ouders hun aansprakelijkheid zullen pogen te beperken tot de helft van de schade.

(1) Zie R.O. Dalcq. — Les nouvelles, Droit civil, Deel V, vol. I, « Traité de la responsabilité civile », n° 1572; Revue générale assurance et responsabilité, 1952, n° 5013; Cass. II, februari 1946, Pas. I, 62.

Adapter l'article 1384, alinéa 2, du Code civil aux récents développements du droit de la famille, tel est l'objet de la présente proposition de loi.

**Le régime actuel de l'article 1384,
alinéa 2, du Code civil.**

L'article 1384 organise la responsabilité du dommage causé par le fait des personnes dont on doit répondre et des choses que l'on a sous sa garde. Les alinéa 2 et 5 traitent de la responsabilité présumée du père ou de la mère pour les dommages causés par leurs enfants à des tiers.

Ils fondent cette responsabilité sur une présomption de faute en cas de dommage causé par un enfant mineur habitant sous le même toit : cette présomption pèse sur le père ou sur « la mère après le décès du mari ». Doctrine et jurisprudence ont interprété cette disposition en ce sens que le père est présumé responsable tant qu'il exerce la puissance paternelle. Aux pouvoirs virtuels de la mère en matière d'exercice de la puissance paternelle correspond une responsabilité subsidiaire.

Cette responsabilité spéciale a été ainsi, logiquement, rattachée à la notion de puissance paternelle, et plus précisément au droit de garde (1).

Le régime mis en place par l'article 1384, alinéa 2, du Code civil, prend donc la forme d'une responsabilité alternative : celle-ci ne s'impose à la mère qu'à défaut du père, à l'exclusion de toute autre personne.

Nouveau régime proposé.

Le texte de l'article 373 du Code civil instaurant l'exercice conjoint par les deux parents de l'autorité parentale, et plus précisément l'exercice du droit de garde, implique une responsabilité à la fois du père et de la mère. C'est pourquoi il s'impose, en application de ce nouveau principe, de remplacer la responsabilité alternative des parents par une responsabilité solidaire liée expressément à l'exercice du droit de garde.

La solidarité dans le chef des débiteurs se caractérise en ce que chacun peut être contraint au paiement de la totalité et que le paiement fait par un seul libère les autres envers le créancier.

Si l'on ne retenait pas, en la matière examinée, la notion de responsabilité solidaire, on risquerait de voir certains parents tenter de limiter leur responsabilité à la moitié du dommage.

(1) Voir R.O. Dalcq — Les Nouvelles, Droit civil, tome V, vol. 1, « Traité de la responsabilité civile » n° 1572; Revue générale assurance et responsabilité, 1952, n° 5013; Cass. II, février 1946, Pas. I, 62.

Bovendien blijkt duidelijk uit de voorgestelde tekst dat het schuldvermoeden niet meer kan ingeroepen worden tegen de ouder die het recht van bewaring niet meer uitoefent of bij wie het kind niet meer inwoont.

♦♦

VOORSTEL VAN WET

ENIG ARTIKEL.

Artikel 1384, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

« De vader en de moeder zijn, voor zover zij het recht van bewaring uitoefenen, hoofdelijk aansprakelijk voor de schade berokkend door hun minderjarige kinderen die bij hen inwonen. »

D'autre part, il résulte clairement du texte proposé que la présomption de faute ne serait plus opposable à celui des parents qui n'aurait plus le droit de garde ou avec lequel l'enfant n'habiterait plus.

A. LAGASSE.

♦♦

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE UNIQUE.

L'article 1384, alinéa 2, du Code civil, est modifié comme suit :

« Le père et la mère, en tant qu'ils exercent le droit de garde, sont solidairement responsables du dommage causé par leurs enfants mineurs habitant avec eux. »

A. LAGASSE.

J. GOFFART.

A. VERDIN-LEENAERS.